

ETNOGRAFIA

ZARYS HISTORYCZNY

Początki zainteresowania etnografią sięgają czasów renesansu (np. Jan Kochanowski „Pieśń Świętojańska o Sobótce”). Poważniejsze zajęcie się tematem to dopiero XIX w., kiedy zaczęto zbierać podania ludowe, pieśni, itp. W latach 1857-70 Oskar Kolberg wydaje 40 tomów monografii etnograficznych dotyczących poszczególnych rejonów Polski. Na zainteresowanie etnografią miało też

poważny wpływ powstanie w 1906 r. Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Po II Wojnie Światowej w 1949 roku powstaje Cepelia, czyli Centrala Przemysłu Ludowego i Artystycznego. Była ona nastawiona na „produkcję” masową wytworów ludowych lub pseudoludowych, ale miała także wpływ pozytywny pozwalając wyżyć wielu autentycznym artystom z ich twórczości.

PODSTAWOWE POJĘCIA

Etnografia: nauka zajmująca się badaniem, analizą i opisem przejawów kultury materialnej i duchowej ludu. Jej celem jest zrekonstruowanie historycznego rozwoju kultury ludowej i śledzenie jej rozwoju i różnicowania od zarania aż do czasów współczesnych.

Etnologia: porównywanie ze sobą różnych kultur.

Kultura ludowa: kultura jednej niewykształconej grupy społecznej.

Folklor: ludowa kultura duchowa.

Grupa etniczna: grupa ludności mająca wspólny język i rodowód, obejmująca duże obszary. Jest to grupa

narodowościowa w sensie genetycznym. Przykładem są np. Mazowszanie, Pomorzanie, Polanie, Wiślanie, Górale Polscy czy Ruscy.

Grupa etnograficzna: wyrasta z grupy etnicznej obejmując mniejszy, zwarty teren, ograniczony najczęściej naturalnymi granicami jak rzeki, pasma górskie, itp. Używa jednej gwarowej mowy, ma historyczną nazwę. Np. w grupie Górali Ruskich wyróżnić można Łemków, Bojków, Huculów.

Naród: grupa mająca poczucie wspólnoty historycznej i narodowej, najczęściej posługująca się wspólnym językiem.

PODZIAŁ NA GRUPY ETNICZNE I ETNOGRAFICZNE

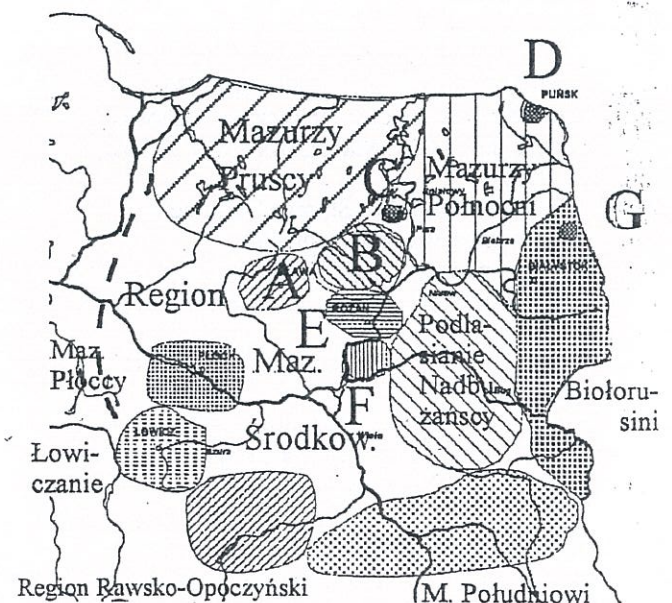
Podział Polski na grupy etniczne zgodny jest w zasadzie z podziałem geograficznym ziem, gdyż mają one wspólne korzenie. Wyróżnić można następujące grupy etniczne:

- Ślązanie;
- Wielkopolanie;
- Małopolanie;
- Pomorzanie;
- Mazowszanie;
- Sieradzanie;
- Łęczyczanie.

Podział Mazowsza na grupy etnograficzne (dodając także i inne) przedstawiono na rysunku obok.

MNIEJSZOŚCI NARODOWE:

Liczba trudna do ustalenia, gdyż brak obiektywnej metody weryfikacji; łącznie prawdopodobnie ok 600-800 tysięcy osób (choć ostatnio z przyczyn ekonomicznych bardzo popularne stało się w niektórych rejonach przyznawanie się do mniej lub bardziej udokumentowanej i uzasadnionej przynależności do mniejszości niemieckiej). Największe to: Ukraińcy; Białorusini; Niemcy; Żydzi; Cyganie; Litwini; Czesi; Słowacy; Starowiercy; Tatarzy; Grecy; Macedończycy; Ormianie.

- A: Poborzanie
B: Kurpie, Puszcza Zielona
C: Staroobrzedowcy (Filiponi)

- D: Litwini
E: Grupa Różańska
F: Kurpie, Puszcza Biała
G: Tatarzy